

10 עקרונות סביבתיים - עבור ההסכמים הקואליציוניים ותוכנית 100 הימים

הממשלה תפעל כבר מראשית כהונתה לקידום סדר יום סביבתי-אקלימי המחזק את בריאות הציבור, החוסן הלאומי ומשאבי הטבע. להלן הצעדים המרכזיים שיש לעגן בהסכמים הקואליציוניים, בחקיקה, בהחלטות ממשלה ובתקציב.

1. תוכנית לשיקום הטבע הישראלי

- א. לאשר ולתקצב תוכנית לאומית לשיקום הטבע, הנחלים והשטחים הפתוחים בישראל.
- ב. לאשר ולתקצב תוכנית לאומית למגוון ביולוגי. התוכנית יכללו יעדים מדידים, סדרי עדיפויות ולוחות זמנים לביצוע.
- ג. להגדיל את שיעור ההכנסות המועברות מרשות מקרקעי ישראל לקרן לשטחים פתוחים ל-2% בשנה, ולהבטיח שכספי הקרן יישמשו לשמירה, שיקום וטיפוח שטחים פתוחים בהתאם לייעודה; לבטל את ההחלטה המאפשרת שימוש בכספי הקרן לטובת ערים המצויות בפיתוח מאסיבי.

2. חוק אקלים

- א. להשלים בתוך שישה חודשים מכינון הממשלה את חקיקתו של חוק אקלים מחייב ומתקדם.
- ב. לעגן יעד להפחתת פליטות גזי החממה שמקורן בישראל ב-50% לעומת 2015 עד שנת 2030, תוך אפשרות להעמקת היעדים בלבד.
- ג. לחייב את משרדי הממשלה להכין וליישם תוכניות להפחתת פליטות, במקום מנגנון וולונטרי.
- ד. לחייב הכנת תוכניות היערכות לשינוי האקלים, ובכלל זה לשמירת משאבי הטבע והסביבה. לעגן מנגנוני יישום, תקצוב, דיווח, מעקב, פיקוח ובקרה מחייבים.

3. תכנון ובנייה

- א. לחזק את מעמדו של תסקירי ההשפעה על הסביבה ולהבטיח את מעמדו של המשרד להגנת הסביבה כיועץ הסביבתי המרכזי למוסדות התכנון.
- ב. לקבוע יעד לאומי שלפיו לפחות 80% מיחידות הדיור שיאושרו מדי שנה עד 2030, ולפחות 90% לאחר מכן, יקודמו במסגרת התחדשות וחזיון המרקם העירוני הקיים.
- ג. לבטל את מסלול הותמ"ל ולהשיב את תכנון יחידות הדיור למסלול התכנון הרגיל; עד לביטולו, לצמצם את פעילותו לצרכים חיוניים ומוגדרים בלבד.
- ד. לקבוע העדפה ממשלתית לחיזוק יישובים קיימים בפריפריה על פני הקמת יישובים חדשים, ולבטל את חוק הסדרת המגורים בשטחי מרעה.
- ה. להוסיף את נציגי משרד הבריאות ורשות הטבע והגנים כחברים במליאת הותמ"ל והותמ"ל, כל עוד היא פועלת.
- ו. להוציא את נציגי הקבלנים ואת נציגי משרדי הנגב והגליל וההתיישבות ממליאת המועצה הארצית לתכנון ובנייה.
- ז. להוסיף נציג של ארגוני הסביבה לוועדה למתקנים ביטחוניים, למועצת רמ"י, לרשות המים ולרשות החשמל.
- ח. לתקן את הסדרי הייצוג כך שמינוי נציגי הציבור הסביבתיים במוסדות התכנון ובגופים הציבוריים יושלם בפרק זמן קצוב.

4. הגברת הפיקוח והאכיפה על תעשיות מזהמות

- א. פיתוח והבראת מפרץ חיפה - בתוך שלושה חודשים מכינון הממשלה, לעדכן ולתקצב את החלטת ממשלה 1231 בעניין פיתוח וקידום מפרץ חיפה ופינוי התעשייה הפטרוכימית, לקבוע יעד לפינוי התעשייה המזהמת עד 2030, אבני דרך מחייבות, חלוקת אחריות ולוחות זמנים, וכן מנגנוני הסבה ופיצוי שיספקו רשת ביטחון תעסוקתית לעובדי התעשייה.
- ב. לעגן בבסיס תקציב המשרד להגנת הסביבה את המשאבים להקמת וחזיון יחידת תביעה סביבתית פנימית ולהגדלת כוח האדם במשטרה הירוקה, בלשכה המשפטית וביחידות המקצועיות.
- ג. לאשר ולתקצב תוכנית לאומית לאכיפה סביבתית שתכלול סדרי עדיפויות, יעדים מדידים ומנגנון דיווח פומבי.
- ד. להקים בצו שר הפנים איגוד ערים להגנת הסביבה באזור רמלה-לוד-גזר, שיכלול את כלל הרשויות המקומיות והאזוריות באזור.
- ה. לתקן תקנות חומרים מסוכנים כימיקלי פיפס (PFAS).

ו. לחוקק חוק "קרקעות מזהמות", שיסדיר איתור, חקירה, טיפול ושיקום של קרקעות מזהמות ויעגן את עקרון "המזהם משלם". המידע הסביבתי המלא יושלם כתנאי להפקדת תוכנית, ולא יידחה לשלב היתרי הבנייה.

5. הגנה על הים והחופים ומשאבי הטבע

א. לבטל את החלטת ממשלה 2543 ולהשיב על כנה את מדיניות "אפס תוספת סיכון" בשינוע נפט במפרץ אילת.
 ב. להשלים את חקיקת חוק התלמ"ת ולהפוך את מערך המוכנות והתגובה לזיהום ים למסגרת מחייבת, מתוקצבת ובת אכיפה.
 ג. לקדם חוק אזורים ימיים עדכני שיחיל מסגרת רגולטורית ישראלית על המים הכלכליים.
 ד. לקדם הכרזה והסדרה של שמורות טבע ימיות במים הכלכליים, בחתירה להגנה אפקטיבית על לפחות 30% מהמרחב הימי.
 ה. לתקן את תקנות הדיג ולאסור דיג מכמורת, תוך קביעת מנגנון פיצוי לדייגים בתקציב הקרוב.
 ו. לתקן את חוק שמירת הסביבה החופית כך שיאפשר בחינה מחודשת של תוכניות חופיות שאושרו לפני 2004, ובמקרים המתאימים את שינויי או ביטולן לפני מימוש.
 ז. לבטל את ההסדר המחליש את סמכויות הוולחוף ביחס לתוכניות לתשתית לאומית, ולהבטיח בדיקה ואישור סביבתיים מקצועיים כתנאי לקידום.
 ח. לעגן בחוק את ההסדר שיחול לאחר תום הזיכיון בים המלח, תוך הבטחת האינטרס הציבורי וההגנה הסביבתית ארוכת הטווח: תנאים סביבתיים מחייבים, מנגנוני שיקום, קרן ייעודית לשיקום ים המלח, השבת מים או תשלום המשקף את עלות השבתם, ניטור בלתי תלוי וסקיפות.
 ט. לבטל את התוכנית לכריית פוספטים במתחם שדה בריר ולהקים צוות בין-משרדי לגיבוש מדיניות ארוכת טווח לניהול משאב הפוספט, שתבחן את צורכי המשק, העלויות וההשפעות הבריאותיות והסביבתיות.

6. צמצום זיהום האוויר

א. לקבוע וליישם לוח זמנים מחייב לסגירה הסופית של יחידות הפחם 1–4 בתחנת אורות רבין ולמנוע דחיות נוספות שאינן מתחייבות מביטחון אספקת החשמל.
 ב. להשלים את הסבת יחידות 5–6 באורות רבין ויחידות הייצור ברוטנברג מפחם לגז.
 ג. להכריז על אזור התעשייה עטרות בצפון ירושלים כ"אזור נפגע זיהום אוויר" לפי סעיף 11 לחוק אוויר נקי.
 ד. לבטל את סעיף 25 לחוק אוויר נקי, המאפשר חריגה מתנאי היתר פליטה לצורך ייצור חשמל ללא מנגנוני פיקוח מספקים.
 ה. לבטל את התיקונים בחוק הגנת הסביבה (ייעול הליכי רישוי סביבתי) שהחלישו את מנגנוני הבקרה והפיקוח על השגות ביחס להיתרי פליטה.

7. פסולת

א. לקדם חוק מסגרת למשק הפסולת, במסגרתו תוקם רשות פסולת עצמאית מתוקצבת, עם יעדים שנתיים מדידים להפחתה במקור, שימוש חוזר, מיחזור, השבה וצמצום ההטמנה. הרשות תפעל לגבש תוכנית לאומית להתמודדות עם משבר עודפי העפר ולהשיב כלים כלכליים אפקטיביים להפחתת צריכת כלים חד-פעמיים.
 ב. לתקצב וליישם את החלטת ממשלה 592 למיגור שריפות פסולת ומפגעים חוצי-גבולות.

8. צמצום השימוש בדלקי מאובנים והאצת המעבר לאנרגיה מתחדשת

א. לאשר ולתקצב תוכנית אב למשק האנרגיה.
 ב. לקדם רפורמה מקיפה בחוק הנפט התשי"ב–1952, שתתאים את משטר הרישוי וההפקה ליעדי האקלים, להגנה על הסביבה ולאנטרס הציבורי.
 ג. להפסיק הקצאת רישיונות חדשים לחיפושי ולקידוחי נפט ביבשה, לקבוע כי הממשלה לא תקדם פרויקטים חדשים להפקת אנרגיה מפצלי שמן.
 ד. לקדם תיקוני חקיקה ותקנות להתקנת מערכות סולאריות ומשאבות חום בבנייה חדשה, לרבות בבניינים משותפים ובמגרשי חניה, ולגבש כלים לעידוד התקנה נרחבת במבנים קיימים.
 ה. לקדם תוכנית לאומית לאנרגיה מתחדשת ולהפחתת פליטות ממשק האנרגיה, תוך תעדוף מתקנים סולאריים על גגות, חניונים, אזורי תעשייה ותשתיות קיימות על פני שטחים פתוחים.
 ו. ליישם במלואה תוכנית לאומית להתייעלות אנרגטית, לרבות בחינה מוקדמת של צורכי האנרגיה והשלכותיהם של סקטורים עתירי צריכה חדשים, ובהם חוות שרתים ומרכזי נתונים.

9. תחבורה ציבורית

א. להקים ועדת משנה קבועה בוועדת הכלכלה של הכנסת שתעסוק בתחבורה ציבורית וביישום מדיניות הממשלה בתחום.
ב. להשלים ולטייב את חקיקת רשויות התחבורה הציבורית המטרופוליטניות ולהבטיח העברת סמכויות אפקטיבית לרמה המטרופוליטנית והמקומית. לקדם הקמת רשויות מטרופוליטניות נוספות במוקדי הביקוש המרכזיים.
ד. לקדם החלטת ממשלה מתוקצבת לעידוד הגעה ירוקה לעבודה, לרבות תמריצים להפחתת השימוש ברכב פרטי, שיפור הנגישות בתחבורה ציבורית לאזורי תעסוקה וצמצום היצע החניה בהם.
ה. לחזק את יחידת המאיץ במשרד התחבורה בתקציב, תקנים וסמכויות, ולקדם הסכמי גג ייעודיים עם רשויות מקומיות לשיפור התחבורה הציבורית.
ח. לתקצב באופן משמעותי תוספות שירות, בדגש על הרשת האסטרטגית במטרופולין תל אביב, קווים מזינים למערכות הסעת המונים ושיפור השירות במרחב העירוני.
ט. להקצות תקציבים ייעודיים להאצת סלילת נתיבי תחבורה ציבורית ולחיזוק האכיפה בהם באמצעות כלים טכנולוגיים ומערכי פיקוח.

10. הגנה על בעלי חיים

א. לאשר ולתקצב תוכנית לאומית עצמאית למען בעלי חיים, שתאגד תחתיה את הסמכויות הרגולטוריות והביצועיות בתחום, ובכלל זה סמכויות הפיקוח על חוק צער בעלי חיים.
ב. לקדם תיקוני חקיקה שיאסרו ציד ספורטיבי ושימוש בתחמושת עופרת לציד.
ג. לתקן את החוק להגנת חייית הבר כך שיוחמרו הענישה בגין הרעלות ופגיעה בחיות בר ויחזקו סמכויות הפיקוח, החקירה והאכיפה, בדגש על מניעת הרעלות עופות דורסים.